

Кривуля, В.В. Право на підприємницьку діяльність [Текст] / В.В. Кривуля // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти: зб. тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (8-9 грудня 2006 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2006. – С. 127-129.

*В.В. Кривуля – студентка II курсу соціально-гуманітарного факультету
Дніпропетровського національного університету;
науковий керівник – канд. іст. наук, доц., зав. кафедрою державного
і адміністративного права та соціального управління юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету М.І. Данількевич*

ПРАВО НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Стан із забезпеченням конституційних прав свобод в Україні являє сьогодні досить суперечливу картину. Зрозуміло, що насамперед це можна пояснити процесами становлення і розвитку української державності. Проте неухильно зростає роль фактора звуження або навіть підміни реальної можливості скористатися конституційними правами і свободами шляхом декларацій їх гарантування. Згідно з ст. 42 Конституції України: “Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом”. Конституційне закріплення означає не тільки гіпотетичну можливість займатися підприємницькою діяльністю, а й фактичне підтвердження того, що держава покладає на себе обов’язок створювати умови (наскільки це можливо) для реалізації вказаного права. Тобто порушення конституційного права мало б викликати адекватну реакцію з боку органів держави, котрі повинні були б звести до мінімуму подібні “зазіхання”, а якщо такі процеси вже відбуваються, то якнайшвидше прореагувати. Як слушно зауважує російський вчений В.Бутилін, охорона і захист державою конституційних прав і свобод громадян від протиправних зазіхань є стадіями у процесі їх реалізації. Саме в цьому і полягає специфіка реалізації прав і свобод [1, с. 83].

З цієї точки зору важливо зрозуміти значення функцій інституту державно-правової охорони конституційних прав і свобод громадян, становлення та розвиток котрого, на мій погляд, має бути головним способом вирішення проблеми правового нігілізму, мається на увазі існуюча ситуація, коли владні структури усіх рівнів, з одного боку, висувають лозунг правової держави, а, з іншого – “обсипають” суспільство неправовими (чи не зовсім правовими), але юридичне оформленими та підкріпленими усією міццю держави актами чи діями. Проте безспірним фактом є наявність демократичної Конституції України, зрозуміло, що не всіх, але багатьох основоположних нормативно-правових актів, фундаментальних засад як поділ влади, незалежний суд, інститут приватної власності тощо, сам факт проголошення яких є основою розбудови інституту державно-правової охорони конституційних прав і свобод.

Слід зазначити, що зміни сталися і у ментальності підприємців. Правовим аспектам у реальній господарській практиці не надавалось раніше особливого значення. Підприємці у своїй більшості змінили своє ставлення до можливостей правового вирішення проблем. Відійшли у минуле думки на кшталт “нічого змінити не можна”, “гроші та зв’язки вирішують усе” тощо. Останнім часом набула поширення практика, коли успішні підприємці, що керують великими (з точки зору української економіки) господарськими формуваннями, беруть на постійну роботу юристів, які готують обов’язкові

документи, комерційні угоди, спілкуються з представниками контролюючих органів, захищають порушені права у суді.

Необхідно акцентувати увагу на вдосконаленні юридичних засобів охорони та захисту конституційних прав за умов специфіки пострадянського простору. Як свідчить досвід центральноєвропейських та прибалтійських країн, дрібний бізнес – рушійна сила перехідної економіки. Проте він не може захистити себе сам, оскільки не має коштів на ефективний функціональний захист. А тому, має бути стратегія співробітництва між державою та дрібним бізнесом у сфері охорони та захисту його інтересів та інтересів суспільства. Вирішення вказаної проблеми неможливе без переорієнтації ролі органів держави і місцевого самоврядування. Як слушно зауважує В.Авер'янов, “глибинний сенс цієї зміни полягає в тому, щоб місце домінуючої ідеології “панування” держави над людиною посіла протилежна – ідеологія “служіння” держави інтересам людини... Потрібно якомога більше спрямувати увагу держави... на утвердження пріоритету прав і свобод людини” [2, с. 147].

На наше глибоке переконання, головною проблемою реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність є саме наявність адміністративно-бюрократичних перешкод. Вплив інших стримуючих факторів – насамперед економічних – є не настільки руйнівним, як безпосередні приписи, заборони, вимоги отримання дозволів, узгоджень тощо. На жаль, адміністративна реформа не втілюється у життя у повній мірі, оскільки зустрічає значний опір з боку чиновництва. Бюрократичний адміністративний апарат навчився ігнорувати не тільки права і свободи громадян, а й Укази Президента України. Досить типовою ситуацією “на місцях” є існуюче становище, коли нормативно-правову базу щодо розвитку підприємництва навіть не читають.

Слід погодитись з науковими поглядами В.Авер'янова, що необхідною умовою успішного проведення адміністративної реформи є подальше реформування адміністративного права як фундаментальної галузі у системі українського права. Це передбачає, у тому числі, необхідність найважливіших кодифікаційних робіт, спрямованих на забезпечення як самої адміністративної реформи, так і наступного виконання її результатів: Адміністративно-процедурного кодексу, Адміністративного процесуального кодексу, Кодексу поведінки державного службовця, Кодексу державної служби, нової редакції Кодексу України про адміністративні правопорушення, а в майбутньому – інтегрованого Кодексу загального адміністративного права України [3, с. 117-119].

Література

1. Бутылин В.Н. Институт государственно-правовой охраны конституционных прав и свобод граждан // Журнал российского права. – 2001. – № 12. – С. 80 -91.
2. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К., 2005. – 668 с.
3. Авер'янов В.Б. Реформування українського адміністративного права: ґрунтовний привід для теоретичної дискусії // Право України. – 2003. – № 5. – С. 117–119.